

Izabela Turek

Politechnika Częstochowska

WYBRANE PROBLEMY WYCENY PRAC BADAWCZO-ROZWOJOWYCH

Wprowadzenie

Obecne uwarunkowania funkcjonowania przedsiębiorstw na rynku są uznawane za zmienne. Zmienność ta dotyczy czynników zewnętrznych, jak i wewnętrznych. Konkurencja na rynku, zjawisko globalizacji, zmienność przepisów prawnych wpływają na zmienność wewnętrznych zależności występujących w przedsiębiorstwie. Niektóre przedsiębiorstwa są prekursorami zmian i nadają ich kierunki, inne z kolei przybierają postawę dostosowawczą. Wśród działań podejmowanych przez jednostki celem sprostania wymaganiom rynku są między innymi działania innowacyjne, wśród których wyróżnia się prace badawczo-rozwojowe (B+R). „Większość dużych organizacji, a także wiele małych, uznaje za potrzebne posiadanie strategii badawczo-rozwojowej. Główne decyzje podejmowane w jej ramach dotyczą rozwoju produktu. Czy firma powinna się skoncentrować na nowych produktach, czy też na modyfikacji produktów istniejących? W jaki sposób należy wykorzystywać prognozowanie techniki – prognozowanie tendencji w technice, nowych odkryć i przełomowych innowacji?”¹.

Podjęmowane działania wynikające z prac badawczo-rozwojowych wywołują skutki materialne oraz finansowe w jednostce, co z kolei stanowi przedmiot zainteresowania rachunkowości. Przełożenie działań przedsiębiorstwa na ich ujęcie w rachunkowości sprowadza się do ich identyfikacji i przyporządkowania do odpowiedniej pozycji w sprawozdaniu finansowym oraz dokonania wiarygodnej wyceny. Problematyka ta stanowić będzie główny wątek niniejszego opracowania. Celem pracy jest zatem prezentacja wieloaspektowego ujęcia problematyki prac badawczo-rozwojowych oraz ich wycena.

1. Prace badawczo-rozwojowe w ujęciu Ustawy o rachunkowości a działalność innowacyjna przedsiębiorstw

W literaturze prace badawczo-rozwojowe są wkomponowane w działalność innowacyjną przedsiębiorstwa, jak również są zaliczane do szeroko pojętych niematerialnych zasobów jednostki.

---

¹ R.W. Griffin: *Podstawy zarządzania organizacjami*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2001, s. 259.

Interpretacja prac badawczo-rozwojowych jako składowej innowacji wynika z istoty innowacji, rozumianej jako zmiana w produkcji polegająca na przyswojeniu uzyskanej wiedzy. Nowoczesne pojmowanie innowacji nie ogranicza się wyłącznie do sfery technicznej tego zagadnienia, ale również ekonomicznej, organizacyjnej. Stąd wyróżnia się innowacje: produktowe i procesowe, organizacyjne, marketingowe.

Formalne wytyczne odnoszące się do postrzegania prac badawczo-rozwojowych jednostki są zawarte w Ustawie o rachunkowości w zapisie odnoszącym się do wartości niematerialnych i prawnych. W myśl art. 3 ust.1 pkt 14 „przez wartości niematerialne i prawne rozumie się, z zastrzeżeniem pkt 17, nabyte przez jednostkę, zaliczane do aktywów trwałych, prawa majątkowe nadające się do gospodarczego wykorzystania, o przewidywanym okresie ekonomicznej użyteczności dłuższym niż rok, przeznaczone do używania na potrzeby jednostki, a w szczególności:

- a) autorskie prawa majątkowe, prawa pokrewne, licencje, koncesje,
- b) prawa do wynalazków, patentów, znaków towarowych, wzorów użytkowych oraz zdobniczych,
- c) know-how.

Do wartości niematerialnych i prawnych zalicza się również nabytą wartość firmy oraz koszty zakończonych prac rozwojowych². Zastrzeżenie związane z punktem 17, wymienionym w przytaczanym zapisie, odnosi się do sytuacji, gdy wartości niematerialne i prawne zalicza się do inwestycji. W przytoczonej definicji bardzo ważnym sformułowaniem jest warunek zakończenia prac rozwojowych w momencie zaliczenia ich do wartości niematerialnych i prawnych. Stąd też wynika formalne rozgraniczenie prac badawczych od rozwojowych. Obwarowania dotyczące prac rozwojowych prowadzonych przez jednostkę sprowadzają się do następujących warunków³:

- produkt lub technologia wytwarzania są ściśle ustalone, a dotyczące ich koszty prac rozwojowych wiarygodnie określone,
- techniczna przydatność produktu lub technologii została stwierdzona i odpowiednio udokumentowana i na tej podstawie jednostka podjęła decyzję o wytwarzaniu tych produktów lub stosowaniu technologii,
- koszty prac rozwojowych zostaną pokryte, według przewidywań, przychodami ze sprzedaży tych produktów lub zastosowania technologii.

Warunki te muszą być spełnione łącznie. Z ogólnej definicji wartości niematerialnych i prawnych wynika również, że prace te mają być prowadzone na własne potrzeby jednostki, czyli nie są one prowadzone celem ich dalszej od-

² Ustawa o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r. Dz.U. z 2009 r., nr 152, poz. 1223 z późn. zm., art. 3, ust. 1, pkt 14.

³ Ibid., art. 33, ust. 2.

sprzedaży. Jeżeli prowadzone prace nie spełniają kryteriów wymienionych dla prac rozwojowych, czyli przede wszystkim gdy nie ma pewności co do pozytywnych skutków ich wdrożenia, to kwalifikuje się je jako prace badawcze, których nie zalicza się do wartości niematerialnych i prawnych.

Warto zauważyć, iż w Ustawie o rachunkowości wymienia się efekty, rezultaty wynikające z przeprowadzenia prac rozwojowych, natomiast ustawa w zasadzie nie podaje definicji prac rozwojowych. W większości opracowań, jak już wcześniej wspomniano, podkreśla się konieczność rozgraniczenia prac badawczych od prac rozwojowych. Prace badawcze postrzega się jako etap wcześniejszy względem prac rozwojowych i w związku z tym nie ma przesłanek dla określenia efektu, jaki potencjalnie przyniosą one jednostce. Prace rozwojowe stanowią bardziej skonkretyzowane działania, dlatego efekt ich przeprowadzenia można udowodnić. Definicje prac badawczych i rozwojowych zostały sprecyzowane dla potrzeb zasad finansowania nauki. Badania naukowe w takim rozumieniu to⁴:

- a) badania podstawowe – oryginalne prace badawcze eksperymentalne lub teoretyczne podejmowane przede wszystkim w celu zdobywania nowej wiedzy o podstawach zjawisk i obserwowalnych faktów bez nastawienia na bezpośrednie praktyczne zastosowanie lub użytkowanie,
- b) badania stosowane – prace badawcze podejmowane w celu zdobycia nowej wiedzy, zorientowane przede wszystkim na zastosowanie w praktyce,
- c) badania przemysłowe – badania mające na celu zdobycie nowej wiedzy oraz umiejętności w celu opracowywania nowych produktów, procesów i usług lub wprowadzania znaczących ulepszeń do istniejących produktów, procesów i usług; badania te obejmują tworzenie elementów składowych systemów złożonych, szczególnie do oceny przydatności technologii rodzajowych, z wyjątkiem prototypów objętych zakresem prac rozwojowych.

Natomiast prace rozwojowe⁵ określane są jako nabywanie, łączenie, kształtowanie i wykorzystywanie dostępnej aktualnie wiedzy i umiejętności z dziedziny nauki, technologii i działalności gospodarczej oraz innej wiedzy i umiejętności do planowania produkcji oraz tworzenia i projektowania nowych, zmienionych lub ulepszonych produktów, procesów i usług, w szczególności:

- a) tworzenie projektów, rysunków, planów oraz innej dokumentacji do tworzenia nowych produktów, procesów i usług, pod warunkiem, że nie są one przeznaczone do celów komercyjnych,
- b) opracowywanie prototypów o potencjalnym wykorzystaniu komercyjnym oraz projektów pilotażowych, w przypadkach gdy prototyp stanowi końcowy

⁴ Ustawa o zasadach finansowania nauki z dnia 30 kwietnia 2010 r., Dz.U. z 2010 r., nr 96, poz. 615, art. 2, ust. 3.

⁵ Ibid., art. 2, ust. 4.

produkt komercyjny, a jego produkcja wyłącznie do celów demonstracyjnych i walidacyjnych jest zbyt kosztowna; w przypadku, gdy projekty pilotażowe lub demonstracyjne mają być następnie wykorzystywane do celów komercyjnych, wszelkie przychody uzyskane z tego tytułu należy odjąć od kwoty kosztów kwalifikowanych pomocy publicznej,

- c) działalność związana z produkcją eksperymentalną oraz testowaniem produktów, procesów i usług, pod warunkiem, że nie są one wykorzystywane komercyjnie, prace rozwojowe nie obejmują rutynowych i okresowych zmian wprowadzanych do produktów, linii produkcyjnych, procesów wytwórczych, istniejących usług oraz innych operacji w toku, nawet jeżeli takie zmiany mają charakter ulepszeń.

Przytoczone definicje oddają sens prowadzenia i klasyfikowania prac badawczych i rozwojowych, nie mogą jednak stanowić wytycznych dla rachunkowości przedsiębiorstw, gdyż zostały sformułowane dla potrzeb nauki, a nie funkcjonowania jednostek gospodarczych. Zgodnie z przyzwoleniem Ustawy o rachunkowości zawartym w art. 10 ust. 3⁶, w sprawach, które nie są uregulowane w prawie bilansowym, jednostki mogą stosować krajowe standardy rachunkowości lub w przypadku ich braku mogą stosować MSR. W związku z tym celem identyfikacji prac badawczych i rozwojowych jednostki mogą stosować MSR 38, o czym będzie mowa w dalszej części opracowania.

„W ramach rachunkowości, którą kształtuje polityka rachunkowości, są ujawniane tylko niektóre wartości niematerialne. Najbardziej dyskusyjnym problemem w rachunkowości są wartości niematerialne wytwarzane we własnym zakresie. Nie spełniają one kryteriów obowiązujących uregulowań, dlatego nie mogą być ujawniane. Jediną pozycją wytworzoną przez jednostkę we własnym zakresie, która jest ujawniana w sprawozdawczości finansowej, są aktywa niematerialne w ramach prac badawczych i rozwojowych. Pozycja ta nie jest identycznie traktowana przez ustawę o rachunkowości, MSR 38 oraz US GAAP⁷”.

Sposób pozyskania prac rozwojowych odróżnia ten składnik od pozostałych składników wartości niematerialnych i prawnych, gdyż prace rozwojowe jednostka prowadzi na własne potrzeby i ponosi z tego tytułu koszty, dlatego podkreśla się, że są to „koszty zakończonych prac rozwojowych”. Pozostałe składniki wartości niematerialnych i prawnych jednostka pozyskuje drogą nabycia.

Sposób pozyskania składnika generuje jego sposób wyceny. Problematyka wyceny składników aktywów w prawie bilansowym jest poruszana głównie

⁶ Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości. Dz.U. z 2009 r., nr 152, poz. 1223 z późn. zm., art. 10, ust. 3.

⁷ M. Bąk: *Wartości niematerialne w polityce rachunkowości przedsiębiorstwa*. W: *Wartości niematerialne i prawne – ujmowanie i prezentacja*. Red. T. Cebrowska, W. Dotkuś. Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2011, s. 17; w niniejszym opracowaniu zostanie pominięta interpretacja prac badawczo-rozwojowych w ujęciu US GAAP.

w rozdziale czwartym Ustawy o rachunkowości. Istotę podejścia do wyceny determinuje również moment, na który się jej dokonuje. Prace rozwojowe są wyceniane w momencie przyjęcia ich do użytkowania celem wykorzystania ich do prowadzenia działalności przez jednostkę, która te prace rozwojowe przeprowadziła. Innym momentem, na który wycenia się składnik, jest moment bilansowy.

Prace rozwojowe w chwili przyjęcia ich do używania jako składnika wartości niematerialnych i prawnych wycenia się według poniesionych na nie kosztów.

Ogólne uregulowania dotyczące wyceny środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych wskazują, że wycenia się je według cen nabycia lub kosztów wytworzenia lub wartości przeszacowanej (po aktualizacji wyceny środków trwałych), pomniejszonych o odpisy amortyzacyjne lub umorzeniowe, a także o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości⁸. Ponieważ prace rozwojowe są wytworzone przez jednostkę, to właściwym sposobem wyceny jest ich koszt wytworzenia, uwzględniający zmniejszenia wartości spowodowane odpisami amortyzacyjnymi lub umorzeniowymi oraz z tytułu trwałej utraty wartości.

Przebieg procesu amortyzacji wartości niematerialnych i prawnych, w tym kosztów zakończonych prac rozwojowych, jest analogiczny jak w przypadku środków trwałych. Rozpoczęcie amortyzacji następuje nie wcześniej niż z chwilą oddania składnika do używania, a kończy się nie później niż w chwili zrównania wartości odpisów amortyzacyjnych z wartością początkową składnika lub przeznaczenia go do sprzedaży czy likwidacji. Dla kosztów prac rozwojowych zostały wprowadzone dodatkowe obwarowania dotyczące okresu dokonywania odpisów amortyzacyjnych, ograniczając ten czas do 5 lat, o czym jest mowa w art. 33, ust. 3 Ustawy o rachunkowości⁹.

Odpisy aktualizujące z tytułu trwałej utraty wartości są odnoszone odrębnie w pozostałe koszty operacyjne, gdyż nie mają planowego charakteru.

Z powyższych rozważań wynika, że mimo iż w Ustawie o rachunkowości wytyczne odnoszące się do wyceny wartości niematerialnych i prawnych oraz środków trwałych są podane łącznie, to sposób wyceny należy wybrać adekwatnie do rodzaju składnika. W związku z tym do ustalenia wartości prac rozwojowych nie stosuje się ceny nabycia lub jeżeli jest ona niemożliwa do ustalenia, to ceny sprzedaży takiego samego lub podobnego przedmiotu, lub jeżeli nie można ustalić ceny sprzedaży, to z uwzględnieniem wartości godziwej. Zważywszy na fakt, że zwykle prace rozwojowe mają charakter niepowtarzalny i jako działania mające zapewnić przedsiębiorstwu przewagę konkurencyjną są chronione tajemnicą, trudno byłoby zidentyfikować na rynku taki sam lub podobny składnik o charakterze prac rozwojowych, aby miało uzasadnienie zastosowanie innego sposobu wyceny niż według poniesionych kosztów.

⁸ Ustawa o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r. Dz.U. z 2009 r., nr 152, poz. 1223 z późn. zm., art. 28, ust. 1, pkt 1.

⁹ Ibid., art. 33, ust. 3.

2. Prace rozwojowe w interpretacji Międzynarodowych Standardów Rachunkowości

Uregulowania międzynarodowe odnoszące się do prac rozwojowych są zawarte w Międzynarodowym Standardzie Rachunkowości – MSR 38 *Wartości niematerialne*. Definicja wartości niematerialnych sprowadza się do ogólnego stwierdzenia, iż jest to możliwy do zidentyfikowania niepieniężny składnik aktywów, nieposiadający postaci fizycznej¹⁰. Wartości niematerialne spełniają również ogólne cechy właściwe dla aktywów trwałych, czyli są kontrolowane przez jednostkę, mają generować w przyszłości korzyści ekonomiczne oraz można wiarygodnie określić ich wartość. Definicję tę spełniają również prace rozwojowe prowadzone przez jednostkę, które są sformułowane w MSR 38 §8 i są określane jako: praktyczne zastosowanie odkryć badawczych lub też osiągnięć innej wiedzy w planowaniu lub projektowaniu produkcji nowych lub znacznie udoskonalonych materiałów, urządzeń, produktów, procesów technologicznych, systemów lub usług, które ma miejsce przed rozpoczęciem produkcji seryjnej lub zastosowaniem.

Ponadto według §59 MSR 38¹¹ do prac rozwojowych zalicza się:

- projektowanie, wykonanie i testowanie prototypów i modeli doświadczalnych (przed ich wdrożeniem do produkcji seryjnej lub użytkowania),
- projektowanie narzędzi, przyrządów do obróbki, form i matryc z wykorzystaniem nowej technologii,
- projektowanie, wykonanie i działalność linii próbnej, której wielkość nie umożliwia prowadzenia ekonomicznie uzasadnionej produkcji przeznaczonej na sprzedaż,
- projektowanie, wykonanie i testowanie wybranych rozwiązań w zakresie nowych lub udoskonalonych materiałów, urządzeń, produktów, procesów, systemów albo usług.

Celem prawidłowej identyfikacji prac rozwojowych w jednostce należy wyodrębnić je od prac badawczych. Według MSR 38 §8 prace badawcze są nowatorskim i zaplanowanym poszukiwaniem rozwiązań podjętym z zamiarem zdobycia i przyswojenia nowej wiedzy naukowej i technicznej. W szczególności w MSR 38 w §56 wymienia się, że są to:

- a) działania zmierzające do zdobycia nowej wiedzy,
- b) poszukiwanie, ocena i końcowa selekcja sposobu wykorzystania rezultatów prac badawczych lub wiedzy innego rodzaju,
- c) poszukiwanie alternatywnych materiałów, urządzeń, produktów, procesów, systemów lub usług,

---

¹⁰ MSR 38, par. 11.

¹¹ MSR 38, par. 59.

d) formułowanie, projektowanie, ocena i końcowa selekcja nowych lub udoskonalonych materiałów, urządzeń, produktów, procesów, systemów lub usług.

Koszty prac badawczych odnosi się w koszty w momencie ich poniesienia. Jeżeli występuje trudność w identyfikacji, którego rodzaju prac nakłady dotyczą (czy są to prace badawcze, czy rozwojowe), należy je przyporządkować do prac badawczych.

Wycena prac rozwojowych może być dokonana przy zastosowaniu dwóch modeli: modelu opartego na cenie nabycia lub koszcie wytworzenia lub modelu opartego na wartości przeszacowanej¹².

Wybór pierwszego modelu oznacza podobne podejście do wyceny, jak w prawie bilansowym, czyli wyceny dokonuje się, uwzględniając koszt wytworzenia składnika pomniejszonego o umorzenie i odpisy z tytułu trwałej utraty wartości. Koszt wytworzenia składnika wartości niematerialnych przez jednostkę we własnym zakresie obejmuje wszystkie nakłady, które mogą być bezpośrednio przyporządkowane czynnościom tworzenia, produkcji i przystosowania składnika aktywów do użytkowania w sposób zamierzony przez kierownictwo¹³.

Drugie rozwiązanie wyceny prac rozwojowych, oparte na wartości przeszacowanej, polega na wykazywaniu wartości prac rozwojowych w wartości godziwej na dzień przeszacowania pomniejszonej o późniejsze umorzenie i łączną kwotę późniejszych odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości. Podejście takie jest jednak obwarowane koniecznością odniesienia wartości godziwej do aktywnego rynku. Aktywny rynek jest przybliżony do rynku w warunkach konkurencji doskonałej, czyli dobra na rynku mają charakter jednorodny, w dowolnym momencie są podmioty zainteresowane nabyciem i sprzedają danego dobra oraz ceny dóbr są podawane do wiadomości publicznej. W zasadzie warunki te są trudne do spełnienia w przypadku prowadzenia przez jednostkę prac rozwojowych, gdyż prace te przeważnie mają charakter ukierunkowany ściśle na indywidualne potrzeby jednostki. W większości przypadków stanowi to formalną przeszkodę wyboru tej metody wyceny składnika przez jednostkę.

Jeżeli jednak istnieją przesłanki umożliwiające wybór metody wyceny prac rozwojowych przy wykorzystaniu wartości przeszacowanej, to konieczne jest regularne śledzenie wartości godziwej tego składnika celem minimalizowania różnicy względem wartości bilansowej na dzień bilansowy. Powstałe różnice mogą mieć charakter dodatni lub ujemny. Wzrost wartości z przeszacowania odnosi się na kapitał rezerwowy z aktualizacji wyceny, natomiast zmniejszenie wartości ujmuje się w rachunku zysków i strat.

¹² I. Olchowicz, A. Tłaczała: *Sprawozdawczość finansowa według krajowych i międzynarodowych standardów*. Wyd. II. Difin, Warszawa 2009, s. 97.

¹³ MSR 38, par. 66.

Podsumowaniem przeprowadzonych rozważań może być zestawienie głównych cech charakterystycznych dla prac badawczych i rozwojowych zawartych w prawie bilansowym i MSR, które zostały zaprezentowane w tabeli 1.

Tabela 1

Podstawowe różnice w ujęciu prac badawczo-rozwojowych w polskich i międzynarodowych standardach rachunkowości

Pozycja	Ustawa o rachunkowości	Międzynarodowe Standardy Rachunkowości
Przedmiot regulacji	Koszt zakończonych prac rozwojowych	Koszty prac badawczych, koszty prac rozwojowych
Sposób ujmowania nakładów na prace badawcze	Brak regulacji – zastosowanie MSR	Jako koszty okresu
Moment ujęcia kosztów prac rozwojowych jako składnika wartości niematerialnych	Po zakończeniu prac i stwierdzeniu pozytywnego wyniku	W trakcie realizacji prac, gdy spełnione są kryteria aktywowania
Wycena bilansowa prac rozwojowych prowadzonych we własnym zakresie	Według kosztu wytworzenia pomniejszonego o odpisy amortyzacyjne i z tytułu trwałej utraty wartości	Według kosztu wytworzenia pomniejszonego o odpisy amortyzacyjne i z tytułu trwałej utraty wartości; dopuszczalne lecz mało prawdopodobne podejście alternatywne
Okres amortyzacji kosztów prac rozwojowych	Nie dłuższy niż 5 lat	Okres ekonomicznej użyteczności składnika aktywów

Źródło: O. Budzińska: *Kwalifikacja i wycena prac badawczo-rozwojowych według polskich i międzynarodowych standardów rachunkowości*. W: *Wartości niematerialne i prawne – ujmowanie i prezentacja*. Red. T. Cebrowska, W. Dotkuś. Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2011, s. 28.

Przedstawione różnice jednoznacznie wskazują, iż w polskim prawie bilansowym w ogóle nie występuje pojęcie prac badawczych, więc jednostka drogą wykluczenia identyfikuje tego typu działania: jeżeli nie można zaliczyć danych prac jako spełniających kryteria prac rozwojowych, to kwalifikuje się je jako prace badawcze. Jest również możliwość odwołania się do uregulowań MSR 38, w którym rozróżnia się prace badawcze i prace rozwojowe. W konsekwencji identyfikacja tego rodzaju działań generuje sposób odniesienia poniesionych na nie nakładów w sprawozdaniu finansowym.

Podsumowanie

Działalność jednostek w zakresie badań i rozwoju jest bardzo istotna z punktu widzenia sprostania warunkom konkurencji na rynku. Należy podkreślić, że są to działania długofalowe i często bardzo kosztochłonne, dlatego konieczna i jest ich prawidłowa identyfikacja oraz wycena dla odzwierciedlenia ich rzeczywistego wpływu na obraz jednostki.

Z przeprowadzonych rozważań wynika, iż wycena składników majątkowych kontrolowanych i wykorzystywanych na potrzeby jednostki podyktowana jest specyfiką danego składnika. W przypadku prac rozwojowych prawo bilansowe nie daje rekomendacji do zastosowania wyceny według wartości godziwej. Międzynarodowe regulacje w tym zakresie co prawda uwzględniają taką możliwość, jednakże jej zastosowanie jest dość dyskusyjne i wymaga spełnienia dodatkowych warunków koniecznych do zastosowania tej metody wyceny.

Literatura

- Griffin R.W.: *Podstawy zarządzania organizacjami*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2001.
- Olchowicz I., Tłaczała A.: *Sprawozdawczość finansowa według krajowych i międzynarodowych standardów*. Wyd. II. Difin, Warszawa 2009.
- Wartości niematerialne i prawne – ujmowanie i prezentacja*. Red. T. Cebrowska, W. Dotkuś. Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2011.
- Ustawa o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r. Dz.U. z 2009 r., nr 152, poz. 1223 z późn. zm.
- Ustawa o zasadach finansowania nauki z dnia 30 kwietnia 2010 r. Dz.U. z 2010 r., nr 96, poz. 615.
- Międzynarodowy Standard Rachunkowości 38 – Wartości niematerialne*.

SELECTED PROBLEMS OF VALUATION RESEARCH AND DEVELOPMENT WORKS

Summary

The paper analyses problems of identification and valuation of research and development works. The present market conditions of activity of enterprises are required. If enterprises want to be competitive, they have to look for the organization, technological and products innovations. This generate the necessity of take up the research and development works. The correct interpretation of law regulations in this area guarantee correct identification the differences between the research and development works and in the consequence, the way of their valuation.